

وَبِهِ نَسْتَعِينُ إِنَّهُ حَيُّ نَاصِرٌ مُّؤْمِنٌ

موضوع: اسماعیل بن ابی زیاد، قرن ۲ ق.

موضوع: جعفر بن محمد رحمہ اللہ، امام ششم، ۸۳ - ۱۴۸ق. -- اصحاب.

Jafar ibn Muhammad, Imam VI, موضوع: 702-765--*Ashab

موضوع: محدثان شیعه -- سرگذشتنامه

موضوع: -- Authorities -- (Shiites) Hadith
Biography

رده بندی کنگره: ۲۱۳۹۷ع ۵الف / BP۱۱۶

۲۹۷/۲۹۲۴: دده بندی دیوبند

شماره کتابشناسی، ملی: ۵۳۹۴۷۷۵

بہار کی شخصیات، حاکم و راجا

إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي زِيَادٍ السَّكُونِيُّ

مؤلف: مرتضى عبد الله

ناشر: صحیفہ معرفت

شماره: ۱۷۸-۶۰۰-۵۲۹۶-۲۷-۳

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

محل و نوبت چاپ: قم، اول

تاریخ چاپ: پاییز ۱۳۹۷

چاپخانه: نینوا

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

تمامی حقوق این اثر، برای مولف محفوظ است.

آدرس: قم، صندوق پستی، ۳۷۱۵۵-۱۳۸

تلفن: ۰۹۱۹۸۷۰۸۳۵۱ @rangeiman_ir www.rangeiman.ir

بررسی شخصیت حدیثی رجال

إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي زَيْادٍ السَّكُونِي

مرتضى عبد الله

حمد بی پایان بر ذات مقدس پروردگار عالمیان

و با استعانت از او که یاری کننده همه است

زیباترین زیارت و بهترین سلام‌ها بر وجود مقدس پیامبر اعظم

حضرت محمد مصطفی و بر اهل بیت پاک و بلند مرتبه ایشان.

و با قدردانی و سپاس از کسی که با مجادلات‌های خود، بستر تعلیم و تعلم را گستراندند،

از آنان که هرگز آنان را ندیده و نمی‌شناسیم؛ تا آنان که نزدیک‌ترین افراد بودند به ما؛ از همسرو

فرزندان، اساتید محترم و اولیاء گرامی‌مان.

تقدیم می‌شود به

ساحت ملکوتی زیباترین مخلوق کامل الهی و آخرین بازمانده انبیا، اولیاء و اوصیاء،

وجود نازنین و بی‌مثال حضرت بقیة الله الأعظم مهدی موعود موجود مکرم الله تعالی
و علیه افضل الصلوات

فهرست مطالب

۱۵.....	مقدمه
۱۸.....	امتیازات کتاب
۱۹.....	سازمان کتابخانه
۲۳.....	پیشگفتار
۲۴.....	(۱) شخصیت جلال
۲۴.....	الف) مذهب رافضی
۲۵.....	تعریف تشیع
۲۷.....	تعریف تسنن
۲۷.....	ب) توثیق
۲۸.....	معنای لغوی «ثقه»
۲۸.....	تعریف توثیق خاص
۲۸.....	تعریف توثیق عام
۲۸.....	ضوابط توثیق خاص
۲۹.....	ضوابط توثیق عام
۲۹.....	ج) تضعیف
۲۹.....	تعریف تضعیف
۳۰.....	مبانی تضعیف
۳۰.....	جرح علمای رجال
۳۲.....	د) تالیفات و آثار
۳۲.....	(۲) شخصیت حدیثی

الف) روش نقل حدیث توسط راوی و کیفیت برخورد با آنها در جوامع حدیثی ... ۳۳

ب) بررسی مجموعه احادیث او و میزان پذیرش آن در حوزه های معارفی مرتبط . ۳۳

ج) مطالعه احادیث منفرد، خاص و بحث برانگیز راوی ۳۳

۳) تمییز مشترکات ۳۴

فصل اول: ویژگی های شخصی سکونی ۳۵

۱. گفتار اول: تبارشناسی سکونی ۳۶

۱،۱. نام سکونی ۳۶

۲،۱. نام پدر سکونی ۳۸

۳،۱. اصالت قوم و خاندان او ۳۸

۴،۱. دوره زندگی محل سکونت او ۴۰

۲. گفتار دوم: وضعیت علمی ۴۴

۱،۲. شغل و منصب سکونی ۴۴

۲،۲. اساتید سکونی ۴۶

۳،۲. آثار سکونی ۴۷

۱،۳،۲. کتاب کبیر و کتاب النوادر ۴۷

اشکال مرحوم اردبیلی به طریق علماء: ۴۹

جواب به اشکال: ۵۰

اشکال دوم: ۵۰

جواب: ۵۱

۲،۳،۲. کتاب الاصل ۵۲

۳،۳،۲. تفسیر السکونی ۵۲

۴،۳،۲. المسائل السکونیة ۵۳

فصل دوم: مذهب سکونی	۵۵
۱،۳. گفتار اول: عامی بودن سکونی	۵۶
۱،۱،۳. اقوال علما	۵۶
۲،۱،۳. ادله عامی دانستن	۶۴
اول: عبارت مرحوم برقی	۶۴
رد این دلیل:	۶۵
دوم: عبارت شیخ طوسی در العدة	۶۶
رد این دلیل:	۶۸
منافعه در این ردیه:	۶۹
جواب ابن مناشه:	۶۹
نتیجه در این دلیل:	۷۱
سوم: روش نقل و تفسیر از مرحوم علی (ع)	۷۲
رد این دلیل:	۷۲
چهارم: عدم ذکر شیعه بودن توسط علمای عامه	۷۶
رد این دلیل:	۷۶
پنجم: وجود روایات موافق اهل سنت	۷۷
رد این دلیل:	۷۸
ششم: قاضی بودن او در موصل	۷۸
رد این دلیل:	۷۹
نتیجه ادله:	۸۰
۲،۳. گفتار دوم: شیعه بودن سکونی	۸۱
۱،۲،۳. اقوال علما	۸۲
۲،۲،۳. ادله امامی دانستن	۸۵
اول: عدم تصریح کتب رئیسه رجال به عامی بودن او	۸۵

- ۹۱ مناقشه در این دلیل:
- ۹۱ مناقشه اول:
- ۹۲ جواب از مناقشه اول:
- ۹۲ ردی بر جوابیه فوق:
- ۹۳ جواب بر ردیه فوق:
- ۹۴ مناقشه دوم:
- ۹۸ جواب از مناقشه دوم:
- ۱۰۰ دوم: عدم تقیه امام معصوم از سکونی
- ۱۰۱ مناقشه در این دلیل:
- ۱۰۱ جواب از این مناقشه:
- ۱۰۳ سوم: حسن حدیث سکونی
- ۱۰۳ چهارم: روایت سکونی
- ۱۰۷ مناقشه در استدلال به این روایت:
- ۱۰۷ جواب از این مناقشه:
- ۱۰۹ مناقشه در این دلیل:
- ۱۱۰ جواب از این مناقشه:
- ۱۱۴ پنجم: عدم توثیق سکونی توسط علمای عامه
- ۱۱۵ ششم: ذکر نام سکونی در کتب شیعه
- ۱۱۶ جمع‌بندی فصل:
- ۱۱۹ فصل سوم: توثیق و عدم توثیق سکونی
- ۱۱۹ ۱. گفتار اول: تضعیف سکونی
- ۱۲۱ ۱.۱. اقوال علمای شیعه
- ۱۲۶ ۲.۱. اقوال علمای عامه
- ۱۲۹ ۳.۱. ادله تضعیف
- ۱۲۹ اول: عدم تصریح به وثاقت او توسط علمای متقدم
- ۱۳۰ مناقشه در این دلیل:

دوم: تضعیف سکونی توسط ابن غضائری	۱۳۱
مناقشه در این دلیل:	۱۳۲
سوم: عدم استناد فقهی به روایات منفرد سکونی	۱۳۳
مناقشه در این دلیل:	۱۳۴
چهارم: فساد مذهب سکونی	۱۳۶
رد این دلیل:	۱۳۷
پنجم: تضعیف سکونی توسط علمای عامه	۱۳۷
مناقشه در این دلیل:	۱۳۸
نتیجه:	۱۳۸
۲. گفتار دوم: تحقیق سکونی	۱۴۰
۱، ۲. اقوال عسائی	۱۴۰
۲، ۲. ادله توثیق	۱۴۶
اول: عبارت شیخ طوسی در کتاب 'عده'	۱۴۶
وجه استدلال به این عبارت	۱۴۸
مناقشه در این دلیل:	۱۵۲
جواب از مناقشه اول:	۱۵۲
مناقشه دوم در این دلیل:	۱۵۳
جواب به مناقشه:	۱۵۵
مناقشه سوم به عبارت شیخ:	۱۵۶
جواب از مناقشه سوم:	۱۵۷
دوم: نقل بزرگان واجلاء از سکونی	۱۵۸
سوم: کثرت روایات مورد قبول سکونی	۱۶۰
اشکال به این دلیل:	۱۶۰
جواب از اشکال:	۱۶۱
چهارم: عمل قدما به روایات سکونی	۱۶۲
پنجم: قرار گرفتن در طریق صحیح قدما	۱۶۳

- ۱۶۴ مناقشه در این دلیل:
- ۱۶۴ جواب از این مناقشه:
- ۱۶۶ ششم: صاحب اصل بودن سکونی
- ۱۶۸ اشکال به این دلیل:
- ۱۶۸ هفتم: قرار گرفتن در طریق کتاب کامل الزیارات
- ۱۷۰ اشکال به این استدلال:
- ۱۷۰ هشتم: علو شأن سکونی نزد امام صادق علیه السلام
- ۱۷۱ اشکال به دلیل فوق:
- ۱۷۱ پاسخ به اشکال:
- ۱۷۱ نهم: تصریح به وثاقت سکونی در سایر کتب شیخ طوسی
- ۱۷۳ دهم: اشکال به استدلال فوق:
- ۱۷۳ جواب به اشکال:
- ۱۷۳ دهم: تصریح به وثاقت سکونی توسط دیگران
- ۱۷۴ یازدهم: عدم قدح سکونی توسط
- ۱۷۵ اشکال در استدلال:
- ۱۷۵ جواب از اشکال:
- ۱۷۶ جمع بندی فصل:
- ۱۷۹ فصل چهارم: وضعیت حدیثی و روایی سکونی
- ۱۸۰ ۱. گفتار اول: روایات سکونی
- ۱۸۰ ۱.۱. میزان اعتبار روایات سکونی
- ۱۸۱ ۲.۱. تعداد روایات سکونی در کتب اربعه
- ۱۸۳ ۳.۱. دامنه موضوعی روایات سکونی
- ۱۸۳ در کتاب الکافی
- ۱۸۵ در کتاب الفقیه
- ۱۸۷ در کتاب التهذیب

در کتاب الاستبصار	۱۸۹
۴، ۱. روایات سکونی با عناوین مختلف	۱۹۱
۱، ۴، ۱. «السکونی»	۱۹۲
۲، ۴، ۱. «الشعیری»	۱۹۵
۳، ۴، ۱. «إسماعیل بن مسلم»	۱۹۷
۴، ۴، ۱. «إسماعیل بن مسلم السکونی»	۲۰۰
۵، ۴، ۱. «إسماعیل بن مسلم الشعیری»	۲۰۰
۴، ۱. «إسماعیل بن أبی زیاد»	۲۰۲
۷، ۴، ۱. «إسماعیل بن أبی زیاد السکونی»	۲۰۴
۷، ۴، ۱. «إسماعیل بن أبی زیاد الشعیری»	۲۱۱
۹، ۴، ۱. «إسماعیل السکونی»	۲۱۲
۱۰، ۴، ۱. «إسماعیل الشعیری»	۲۱۲
۲. گفتار دوم: تمییز المشتركات	۲۱۴
۱، ۲. تمییز المشتركات در کتب شیعه	۲۱۴
۱، ۱، ۲. اشتراک در «إسماعیل بن أبی زیاد»	۲۱۴
۲، ۱، ۲. اشتراک در «إسماعیل بن مسلم»	۲۲۱
۳، ۱، ۲. اشتراک در «السکونی»	۲۲۲
۴، ۱، ۲. مشترکات در «الشعیری»	۲۲۵
۲، ۲. تمییز المشتركات در کتب عامه	۲۲۸
۱، ۲، ۲. اشتراک در «إسماعیل بن مسلم»	۲۲۸
۲، ۲، ۲. اشتراک در «السکونی»	۲۲۹
۳. گفتار سوم: راویان سکونی	۲۳۰
۱، ۳. مَنْ رَوَى عَنْهُ السکونی	۲۳۰
۱، ۱، ۳. الامام محمد بن علی الباقر علیه السلام	۲۳۰

٢٣١. ٢،١،٣. الامام جعفر بن محمد الصادق (علیه السلام) ٢٣١
٢٣١. ٣،١،٣. محمد بن مسلم ٢٣١
٢٣١. ٤،١،٣. ضرار بن عمرو الشمشاطی ٢٣١
٢٣٢. ٥،١،٣. الحكم بن عتبه ٢٣٢
٢٣٢. ٦،١،٣. جابر بن یزید الجعفی [..... ٢٣٢
٢٣٣. ٧،١،٣. علی بن اسماعیل المیثمی ٢٣٣
٢٣٣. ٨،١،٣. محمد بن ابی عمیر ٢٣٣
٢٣٤. ٩،١،٣. بد الملك بن عبدالعزیز ٢٣٤
٢٣٥. ١٠،٢،٣. مَن رَوی عن سکونی ٢٣٥
٢٣٥. ١١،٢،٣. والجهم بنیه بن عمرو ٢٣٥
٢٣٧. ١٢،٢،٣. بُنار عن ابیه ٢٣٧
٢٣٧. ١٣،٢،٣. حسن بن أحمد بن میثم أ و نعب ٢٣٧
٢٣٨. ١٤،٢،٣. حسین بن یزید النوفلی ٢٣٨
٢٤٠. ١٥،٢،٣. جمیل بن درّاج النخعی ٢٤٠
٢٤١. ١٦،٢،٣. جهم بن الحكم المدائنی ٢٤١
٢٤٢. ١٧،٢،٣. ربیع بن سلیمان بن عمر ٢٤٢
٢٤٣. ١٨،٢،٣. سلیمان بن جعفر الجعفری ٢٤٣
٢٤٤. ١٩،٢،٣. عبدالله بن المغیره ٢٤٤
٢٤٥. ٢٠،٢،٣. عبدالله بن بکیر ٢٤٥
٢٤٦. ٢١،٢،٣. علی بن جعفر السکونی ٢٤٦
٢٤٦. ٢٢،٢،٣. فضالة بن أتیوب ٢٤٦
٢٤٧. ٢٣،٢،٣. مُحَمَّد بن سعید بن غزوان ٢٤٧
٢٤٨. ٢٤،٢،٣. محمد بن عیسی ٢٤٨
٢٤٩. ٢٥،٢،٣. هارون بن الجهم ٢٤٩

۴. گفتار چهارم: بررسی روایی	۲۵۱
۱،۴. نمونه‌ای از منفردات سکونی	۲۵۱
روایت اول: در نماز جماعت	۲۵۱
روایت دوم: در نکاح اهل ذمه	۲۵۲
روایت سوم: در استثنائات شکسته خواندن نماز	۲۵۳
روایت چهارم: مواردی که نمی‌توان به عنوان مهریه قرارداد	۲۵۴
روایت پنجم: باب السحت	۲۵۵
روایت ششم: جستجوی آب برای تیمم	۲۵۶
روایت هفتم: آنچه در کنیز حاکمه	۲۵۶
روایت هشتم: ننگه داری کنیز را عیبیه در منزل	۲۵۷
۲،۴. روایات معرض عنایت	۲۵۸
روایت اول: وقت وجوب روزه برای صبی	۲۵۸
روایت دوم: ثبوت لعان بین حرو و مملوکه	۲۵۹
روایت سوم: حریرای قتل عبد، و سبب	۲۶۱
روایت چهارم: جواز اکل ماره	۲۶۲
خاتمه	۲۶۴
فهرست منابع	۲۶۹
کتاب	۲۶۹
مقالات و پایان نامه‌ها	۲۷۸
چکیده	۲۸۰

فصلنامه

سنت پیامبر اسلام ﷺ و اهل بیت بزرگوار ایشان علیهم السلام در کنار قرآن مجید،
دو بال برای رسیدن به احکام و قواعد دین مبین اسلام است که پروردگار
متعال برای هدایت بشر در نظر گرفته است. فهم قرآن و تسلط بر معانی آن به سنت
پیامبر اسلام نیز حاصل نمی‌شود، جز از طریق پیمودن راه صحیح و روش
درست در دستیابی به آن منبع بیکران الهی.

و خدمات طاق فرسای اهل بیت رسول خدا برای تبیین آموزه‌های قرآن و تنویر سنت نبوی، شک مهم‌ترین راه برای رسیدن به مقصود است و خدمات فوق‌العاده ایشان از بیان و بنان تا نثار و بذل جان، همگی، دلیلی روشن است بر این مدعا. یکی از این خدمات جاودانه که باعث جهانی شدن اسلام گردیده است، گسترش و بسط علوم اسلامی در عهد دو امام بزرگوار حضرت باقر و حضرت صادق علیهما السلام است.

حضور گسترده علما و شخصیت‌های شیعی و حتی سایر مذاهب، در محضر این دو امام عزیز و استفاده از بیانات و هدایت‌های ایشان، مسأله‌ای غیرقابل انکار، در طول تاریخ اسلام است و همین مسئله باعث تاثیرگذاری بی‌بدیل این دو امام همام، در تقویت دین اسلام شده است. حفظ این میراث گران بها و عتیق، جز از راه نقل صحیح روایات و نقل روایات صحیح ایشان میسر نمی‌گردد که این با شناخت سالم و کامل از علوم مربوط به علم حدیث محقق خواهد شد.

یکی از راه‌های شناخت صحت و سقم احادیث، بررسی راویان حدیث و میزان اعتبار روایی آنان است که در این میان، بررسی راویان کثیرالحدیث در اولویت قرار دارد.

به همین منظور، تحقیق حاضر، پژوهشی است درباره یکی از کسانی که در مجامع روایی شیعه، از او روایات بسیاری از امام صادق علیه السلام نقل شده است که مجموعه‌ای از این روایات به عنوان سیره و روش علوی و جبری معرفی شده است. اسماعیل بن ابی زیاد السکونی به عنوان راوی این بیت علیه السلام روایاتی دارد که در جای جای کتب حدیثی پراکنده شده است و دامنه آنها از ابواب مربوط به اخلاقیات و اجتماعیات تا عبادات و معاملات گسترده شده است. همچنین در منابع رجالی، فهرستی و فقهی به ویژه منابع متأخر، بحثی چالش برانگیز درباره این راوی مطرح شده است. برای نمونه، درباره مذهب او یا وضعیت رجالی ایشان، گروهی وثاقت و امامی بودن ایشان را ندید کرده‌اند و گروهی دیگر، در مقابل آن، بر نظر خود پافشاری می‌کنند. براین لازم است که در بحثی مستقل و مفصل، شخصیت و ویژگی‌های علمی و فقهی او و میزان تاثیرگذاری او و نیز وضعیت حدیثی اش، مورد بررسی قرار گیرد.

بنابراین، این نوشتار به دنبال آن است که نشان دهد:

یک: ویژگی‌های شخصیتی و فردی سکونی چیست.

دو: نظر صحیح درباره مذهب او کدام است.

سه: وضعیت رجالی او و ادله علما درباره آن چیست.

چهار: سکونی در منابع حدیثی و فقهی شیعه چه جایگاهی دارد.

پنج: میزان اعتبار روایات او تا چه اندازه است.

شش: منفردات روایی او در منابع شیعه، چگونه و چه مقدار است.

روشن شدن این نکات، راه را برای بررسی بهتر روایات یکی از راویانی که احادیث بسیاری از او در منابع شیعه وجود دارد، خواهد گشود و با توجه به گستردگی موضوعی دامنه این احادیث، می‌توان گفت تأثیرات زیادی در فقه شیعه خواهد گذاشت.

امتیازات کتاب

درباره بررسی روایای مختلف شخصیت سکونی، با وجود روایات پرشمار از وی تاکنون هیچ تحقیق مفصل و مبسوطی، چه در میان منابع شیعه و چه در عامه منتشر شده است و اخیراً تنها یک مقاله کوچک به صورت مستقل درباره شخصیت او منتشر شده است؛^۱ اگرچه در کتب مربوط به رجال و تراجم و برخی از کتب فقهی و اصولی، در ذیل بررسی نقش مذهب در وثاقت راوی و یا در ذیل عنوان سکونی، درباره او، بحث به میان آمده است؛ ولی به شخصیت او و میزان اثرگذاری‌اش در فقه شیعه، کتاب او، نحوه و شیوه روایتش و اثراتی که بر آن مترتب است، ادله طرفین مسأله در مذهب او و نقد آنها و همچنین ادله مربوط به وثاقت و عدم وثاقت او و سنجش اینها، به طور مفصل پرداخته نشده است؛^۲ این تحقیق سعی شده است، به صورت جامع به نقش و جایگاه این شخصیت و اثرآنچه

۱. مقاله مذکور با عنوان «بازشناسی یک راوی؛ اسماعیل بن ابی زیاد السکونی» نوشته آقای حمید باقری و چاپ شده در مجله علوم حدیث، سال یازدهم، شماره دوم فقط به بررسی مذهب و وثاقت سکونی پرداخته است. این نوشتار طبق مبنای مشهور علما درباره سکونی پیش رفته است و نتایج آن نیز همان نتایج مشهور است. البته مباحث مربوط به روایات سکونی و ویژگی‌های حدیثی او در این مقاله به آن پرداخته نشده است.

مربوط به روایات اوست پرداخته شود. در انتها به بررسی مشایخ و راویان از او نیز خواهیم پرداخت و وضعیت بسیاری از روایات او روشن خواهد شد. برای تنظیم و تدوین این کتاب، ابتدا کلیه اطلاعات کتب و منابع رجالی شیعه از منابع متقدم، متاخر و معاصر جمع‌آوری گردید و همه این اطلاعات، با توجه به فصل‌های تنظیم شده کتاب، بررسی و سپس تدوین گردید؛ سپس نظرات علما و عملکرد آنها نسبت به روایات سکونی، در کتب حدیث و فقهی مورد بررسی قرار گرفت و مسائل مرتبط و مورد نیاز استخراج شد. البته برای اطلاع از نظرات علمای عامه، به برخی از منابع مهم آنها نیز مراجعه شد. در این میان، از نرم‌افزارهای علمی همچون رجال شیعه، جامع فقه اهل بیت، جامع الاحادیث، اصول فقه، الشامله، درایة النور و تراث، بری فحش در روایات و بررسی و تقابل اقوال علما و جمع‌بندی‌های آماری، بیشترین استفاده را بهره، برده شده است.

ساختار کتاب

این تحقیق، در یک پیشگفتار و چهار فصل به بررسی شخصیت حدیثی رجالی سکونی می‌پردازد:

پیشگفتار: به توضیح مفاهیم کلیدی به کار رفته در این تحقیق و کلمات شاخصه‌های شناخت شخصیت رجالی و حدیثی یک راوی اشاره دارد.
فصل اول: در دو گفتار به بیان ویژگی‌های شخصی سکونی پرداخته است. گفتار اول به تبارشناسی سکونی از نام او و پدرش، اصالت قوم و خاندان، دوره زندگی و محل سکونت او توجه دارد و در گفتار دوم، وضعیت علمی، اساتید و آثار، شغل و منصب او بررسی شده است.

فصل دوم: از اصلی‌ترین مباحث مربوط به سکونی است که به بررسی مذهب او اختصاص دارد. در گفتار اول این فصل، اقوال و بعد ادله علما درباره عامی بودن او پرداخته شده و در گفتار دوم هم، اقوال علما و ادله آنها در شیعه بودن او مفصلاً مورد بحث و بررسی قرار گرفته است که در نهایت نیز، جمع‌بندی از فصل ارائه شده است.

فصل سوم: به توثیق و عدم توثیق سکونی مربوط است و به طور مفصل در در گفتار به این امر اشاره دارد. گفتار اول در تضعیف سکونی است که اقوال علمای شیعه و سنی به طور جداگانه ذکر شده و سپس ادله آنها مورد نقد و بررسی قرار گرفته و در گفتار دوم نیز اقوال علما و سپس ادله ایشان در توثیق سکونی مورد بررسی قرار گرفته و در نهایت جمع‌بندی شده است.

در فصل چهارم: وضعیف‌ترین روایات سکونی بحث شده است. این فصل در چهار گفتار به مباحث زیر پرداخته است: میزان اعتبار روایات سکونی، تعداد روایات سکونی، منته روایات سکونی در کتب اربعه، و تعدادی از روایات او با عناوین مختار و همچنین در بحث تمییز المشتركات به طور مفصل، تمام عناوین سکونی با اشتراکاتی که با او پیش آمده، مورد توجه و بررسی قرار گرفته است. در گفتار سوم این فصل نیز روایان سکونی -چه آنها که او از آنها نقل می‌کند و چه آنها که از سکونی نقل می‌کنند- نام برده شده و به نظر علما درباره آنها اشاره شده است. در پایان این فصل نیز به بررسی برخی از روایات سکونی که از منفردات است و یا روایاتی که علما به آن عمل نکرده‌اند، پرداخته شده است.

لازم به ذکر است که اصل این تحقیق، با همین عنوان در قالب پایان‌نامه

سطح ۳ مولف، در حوزه علمیه قم ارائه گردید که بعد از دفاع، با نمره ۱۹/۵۰ و با درجه عالی، مورد تایید هیات داوران قرار گرفت و برای تبدیل آن به کتاب حاضر، بعد از بررسی مجدد همه فصول آن، و ارائه و اعمال نکاتی که برخی از اساتید فرموده بودند، تغییرات و اضافاتی در ساختار و بخش‌هایی از محتوای آن داده شده و به شکل حاضر، آماده چاپ گردید.

در پایان، بزم اساتید از همه اساتید و افرادی که در نگارش این تحقیق، بنده را یاری رساندند و سعادت ایشان موجب غنای تحقیق شد، تشکر نمایم؛ علی‌الخصوص از دهنمایی‌های مفید حجت الاسلام والمسلمین شیخ کاظم رحمان ستایشی، و از مشوره‌های دقیق حجت الاسلام والمسلمین حاج شیخ محمد هادی سفلی غروی؛ و از داوری و نکته‌سنجی‌های حجت الاسلام والمسلمین سجاده‌طلب.

امید است که این نوشتار، مورد عنایت و رضایت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف قرار بگیرد و باقیات الصالحاتی باشد برای روزی که ندم‌ها در آن، لزران و چشم‌ها، گریان است. انشالله.